

EKOTURIZMNING O‘ZIGA XOS JIHATLARI ORQALI SAYYOHLAR OQIMINI OSHIRISH

Abdiyev Izzatbek Risqiboyevich

Toshkent davlat agrar universiteti turizm yo‘nalishi talabasi

Gulmurodova Shaxnoza Djurayevna

Toshkent davlat agrar universiteti katta o‘qituvchisi

Anorboyev Otabek Olim o‘g‘li

Toshkent davlat agrar universiteti turizm yo‘nalishi talabasi

Annotatsiya. Maqolada bugungi kundagi turizm sohasi bo‘yicha yetakchi turizm turlaridan biriga aylangan, insonlarga faqatgina maroqli hordiq bag‘ishlabgina qolmay tabiatni muhofaza qilishga va undagi mavjud borliqni asrab-avaylashga undovchi, bugungi kundagi yashillikni va o‘zidagi sof muhitni mujassamlashtirgan, turizmning boshqa turlariga nisbatan yosh bo‘lgan ekoturizm haqida, uning boshqa turizm turlaridan farqli jihatlari va unga ortib borayotgan talabning asosiy omillari haqida batafsil ma’lumot berilgan.

Kalit so‘zlar: turizm, ekoturizm, atrof-muhit, turistik oqim, landshaft, mahalliy uyushmalar, investitsiya.

Аннотация. В этой статье был обсужден один из лидирующих видов туризма современной туристической индустрии, которое не только предоставляет людям приятное времяпровождение но и побуждает их к защите и сохранению природы, воплощая в себе чистоту окружающей среды, а также являясь молодой по сравнению с другими видами туризма, экотуризм. Также были обсуждены отличительные черты экотуризма от других видов туризма, наряду с основными факторами его растущей востребованности.

Ключевые слова: туризм, экотуризм, окружающая среда, туристический поток, ландшафт, местные объединения, инвестиции.

Abstract. This article discussed one of the leading types of tourism in the modern tourism industry ecotourism, which not only provides people with a pleasant pastime, but also encourages them to protect and preserve nature, embodying the cleanliness of the environment, and being young compared to other types of tourism. The distinctive features of ecotourism from other types of tourism were also discussed, along with the main factors of its growing demand.

Key words: tourism, ecotourism, environment, tourist flow, landscape, local associations, investment.

Bugungi kunda jahondagi dolzarb muammo bo'lgan ekologik ahvolni yomonlashuvi o'z ortidan ko'zda tutilgan va tutilmagan bir qator muammolarni yuzaga keltirmoqda. Ushbu vaziyatdan xulosa asosidagi ko'plab atrof-muhitni muhofazasini nazarda tutgan chora-tadbirlar ko'rilmoqda jumladan, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, ularni qayta tiklash va inson faoliyatining tabiatga salbiy ta'sirini oldini olish, o'simlik va hayvonot dunyosini asrash, ular turlarining xilma-xilligini, tabiiy turkumlari yaxlitligini va ularning yashash muhitini saqlash, qayta tiklanishi va rivojlanishi uchun zarur shart-sharoitlar yaratish, eko hududlarni yaratish va ushbu hududlarga ekoturistik hudud maqomini berish orqali turistik oqimni yaratish ham shular jumlasidandir.

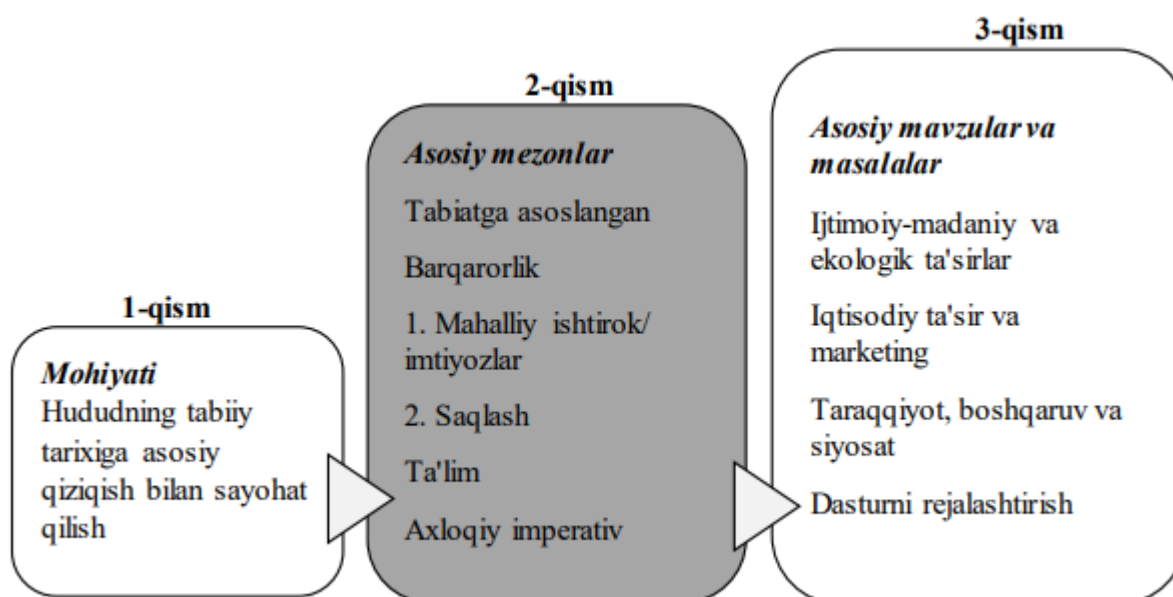
Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 3-dekabrda 978-sonli **“Ekoturizmni rivojlantirish va suv omborlarining suvni muhofaza qilish zonalari doirasida yer uchastkalari ajratish tartibini takomillashtirish bo'yicha chora-tadbirlar”** to'g'risidagi qarori asosida suv omborlarining suvni muhofaza qilish zonalari doirasida ekoturizmni turizm xizmatlari doirasini kengaytirish, investitsiyalar jalb qilishni rag'batlantirish, respublika suv omborlari doirasida dam olish uchun tegishli infratuzilmani yaratishga asos bo'lib xizmat qildi.

Ekoturizm – bu tabiiy hududlarga alohida e'tibor bilan sayohat qilish, atrof-muhitni saqlash va ekologik sof muhit yaratish orqali aholi farovonligini oshirishni o'z ichiga olgan turizm shaklidir³³. Bu turizm turning asosiy maqsadi sayohatchilarga qulay turistik muhit yaratish orqali ularni atrof-muhitni muhofaza qilishga alohida e'tiborini jalb qilish, iqtisodiy rivojlanishga va mahalliy uyushmalarning imkoniyatlarini oshirishga bevosita hissa qo'shish yoki turli madaniyatlarga va inson huquqlariga bo'lgan hurmatni oshirishdan iborat.

Ekoturizmni rivojlantirishdan ko'zlangan maqsad quyidagilardan iborat:

- jahon turistik xizmat bozorida O'zbekistonning ekoturistik salohiyati, tabiiy potentsiali va resurslarini namoyish qilish;
- hududlarning, ayniqsa tabiatning, geotizimlarning ekoturistik resurslari va imkoniyatlaridan yanada samarali foydalanishga qaratilgan ilmiy tadqiqotlar olib borishni rag'batlantirish;
- turizmni rivojlantirishda ekoturizmning ahamiyati va ulushini oshirish;
- O'zbekistonda joriy etilgan turistik faoliyatda ekoturistik xizmatlar sifatini tubdan takomillashtirish va ekoturistik xizmatlar hajmini jadal oshirish;
- istiqbolda ekoturizmni rivojlantirishga qaratilgan ilmiy, innovatsion va metodik ishlanmalarni yaratish;

³³ Muallif tadqiqotlari asosida ishlab chiqilgan

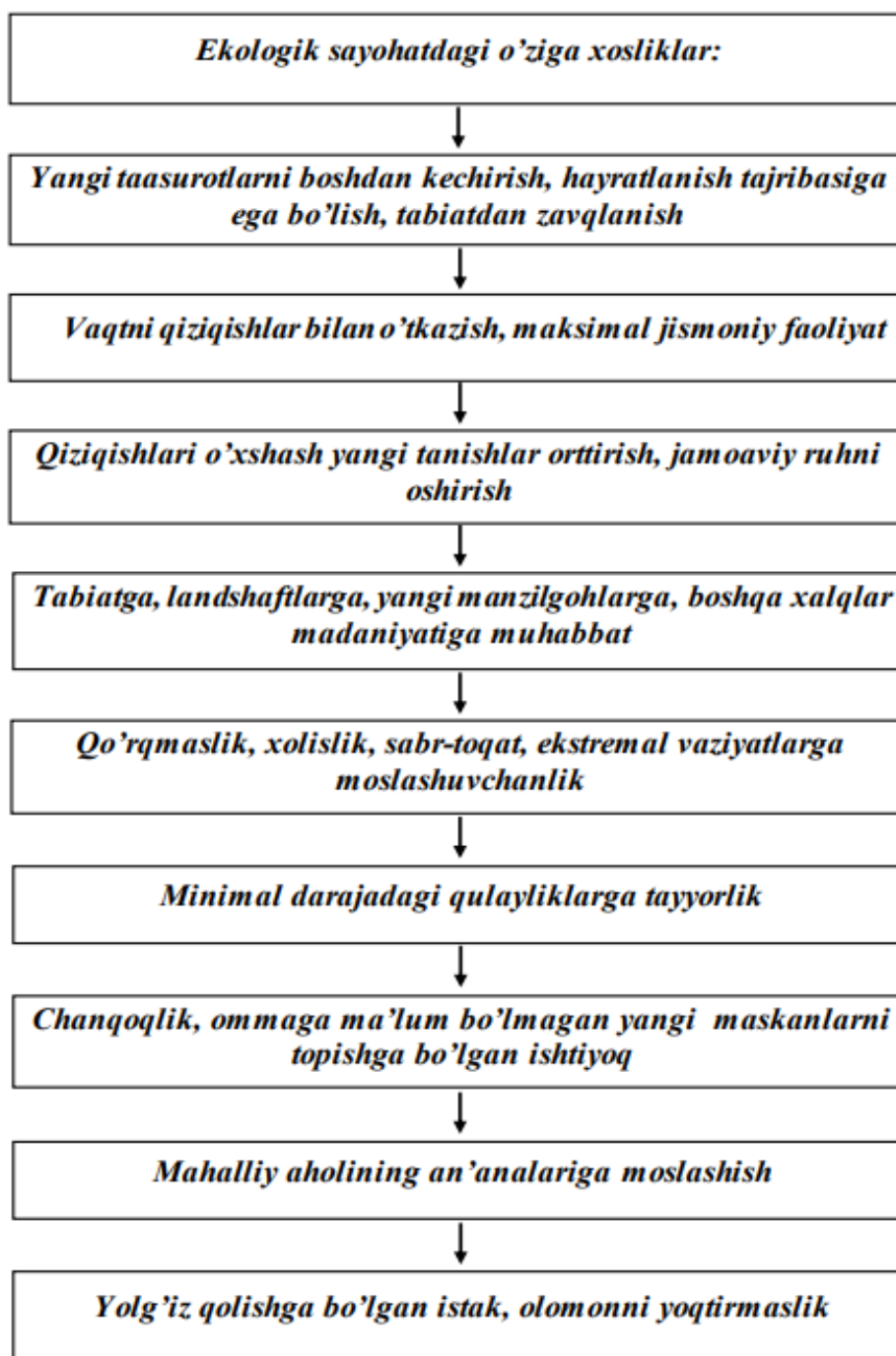

1-rasm. Ekoturizmning tuzilishi

Jahon tadqiqotchilarning fikriga ko'ra, ekoturizmga bo'lgan talabning ortishi uchta asosiy omil bilan belgilanadi:

- turizmning umumiy o'sishi;
- "maxsus qiziqishlarga asoslangan sayohat" ning tobora ommalashib borishi;
- atrof-muhit muammolariga jamoatchilik e'tiborini oshirish.

O'z navbatida, turizmning umumiy o'sishiga aholining o'sishi, daromadlar va bandlik darajasining o'sishi, dunyoning ko'p joylarida ish haftalarining qisqarishi, jahon iqtisodiyoti va jamiyatlarining globallashuvi kuchayishi sabab bo'lmoqda.

2-rasm. Ekoturizmni boshqa turizm turlaridan ajratib turuvchi o'ziga xos jihatlari

Muhim tendentsiyalardan biri "maxsus qiziqishlarga asoslangan sayohat" ga bo'lgan talabning ommalashuvidir. Fan-texnika taraqqiyoti natijasida G'arbning

sanoati, rivojlangan mamlakatlari shunday bosqichga yetib keldiki, iqtisodiy o'sishning harakatlantiruvchi kuchi ko'proq tovarlarni iste'mol qilish istagida emas, balki "jonli taassurotlar va tajribalar"ga intilishdan iboratdir. Shu sababli, so'nggi yillarda sayyohlar o'zlarining shaxsiy o'sishiga va tabiat va inson haqidagi yangi bilimlar bilan boyitilishiga hissa qo'shadigan sayohat turini tobora ko'proq qidirmoqdalar.

Atrof-muhit muammolariga bo'lgan e'tiborning kuchayishi, ehtimol, jahon mamlakatlarida so'nggi o'n yilliklarda ekoturizmga bo'lgan yuqorilab borayotgan talabning eng muhim omilidir. Sayyohlar, ehtimol, bir necha yil ichida Yer yuzidan yo'qolib ketadigan yovvoyi tabiatning burchaklarini ko'rishga shoshilishmoqda. So'nggi paytlarda ularning ko'pchiligi nafaqat tomoshabin bo'lishga, balki ularni saqlashga shaxsiy hissa qo'shishga intilmoqda. Ular turizm daromadlari va tabiatni muhofaza qilish o'rtasidagi bog'liqlikni tan olishadi va ularning tashrifi noyob tabiiy hududlarni muhofaza qilish yoki mahalliy aholi punktlarini rivojlantirishga hissa qo'shishi haqidagi g'oyaga juda qiziqadi.

Xulosa. Xulosa qilib aytish mumkinki bu turizm turini ommalashtirish mamlakatlarda ekologik sof muhitni yaratish, insonlarda tabiatni muhofazasiga bo'lgan loqaydlik va salbiq munosabatlarini yo'qotishga va undagi mavjud jamiki borliqqa bo'lgan hurmatni oshirishda xizmat qiladi. Ekoturizmning ayni maqolada keltirilgan o'ziga xos jihatlarining mavjudligi ko'plab stressli va qiyinchiliklar qurshovidagi, yo'g'izlikni istovchi, nisbat sokin hududlarni sevuvchi turistlarni ham o'z muhitiga jalb qila olishligi ham maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 3-dekabrda 978-sonli "Ekoturizmni rivojlantirish va suv omborlarining suvni muhofaza qilish zonalari doirasida yer uchastkalari ajratish tartibini takomillashtirish bo'yicha chora-tadbirlar" to'g'risidagi qarori.
2. Ледовских Е.Ю, Моралева Н.В "Экотуризм на пути в Россию". – Россия 2002. 1-22с
3. <https://yarsloboda.ru/chto-eto-takoe-ekoturizm-i-v-chem-ego-osobennosti/>
4. David A.F "Ecotourism". – New York.: "Routledge", 2015.